

„Őrizzük, tartsuk fenn emlékeinket,
gyűjtsük össze töredékeinket,
nehogy elveszenek végleg,
s ezáltal is üresebb legyen a múlt,
szegényebb a jelen és kétesebb a jövő.”

Cato

Válogatás a „Fehérpartok” alján címmel készülő helytörténeti kiadványból. (szerkeszti: Heinrich Pál)

Aligai fák alatt

Hűs szél kószál a parti fák alatt. Lengő kötényéből fanyar szagok hullanak s érő szőlők illata is hullik ki belőle. Fenn a túlparti hegyek felett bíbor lobogót lenget az Este s a nádak lilás párákban borzongva, nézik a gyöngyszínű tó fehér fodrozását. Bágyadtan, álmosan nyúlik el a somogyi part, lassan betakargat mindent a csend. Fényes csillagok lobbannak a kék, felhőtlen égen s szikrázva égnek mint az esküvőre készülő leány tiszta szemei. Mintha szárnyam nőne szinte testtelen lebegek a sűrű párák felett s gondolatom elkalandozik a messzeségen túlra, ott már az Ősz kullog s hideg kezének érintésén dideregnek az Esték. Lobogó tüzeknél idevalósiak, somogyi, zalai, veszprémmegyei fiúk, apák dala száll és idehallik, haza hallik.

A Balaton mint óriás orgona zeng, zúg az erősödő szélben s hangja mint szent himnusz zendül és összefolyik lelkemben a katonák dalával és száll, száll fel egészen az Isten zsá-molyáig.

Lenn valahol a mély csendben mintha valaki zokogna, halk zongoraszó szüremkedik s bágyadtan csilingelő leányhang énekelget, mélabús, szomorú akkordjaik visszaverődnek a partról és ráhullanak a tóra, mint szél-sodorta halott virágszirmok, a távolabbról, mint bűgő cselló zendül meg s száll simogatóan a nyitott ablaknál zongorázó leány felé egy mélyszínű, zengő bariton.

A dombtetőről, Lepsény felől mintha óriási doromb hangja jönne, a sötétségből cséplőgép zúgó, bűgő hangja száll, a kenyér, a magyar kenyér éneke zeng.

Csillagok futnak le az égről s a fenyők, nyárfák, mint bánatos, szomorú özvegyek, pártában maradt lányok hajtják le fekete fejüket s vállukra fekete kendőként borul a sötétség.

És egyszerre mintha két súlytalan, fehér kar fonódna nyakam köré s édesszagú haj bori-

taná be arcomat. A tóról hűs, simogató szelek jönnek, a fáradság lassan kihullik valómból, szívem piros párnaként érződik bennem és a lelkem ráhajtja fejét s úgy lebegnek a képzelet csillogó felhői felett mintha Isten ölében ringanék, visszalátok a földre s ott bolyongok a letűnt évek homályosuló mélyein. Méla sipszónál pogány szüzek zengik furcsa énekük s a táncuk mint valami altató ritmus lopakodik bele vérem áramába, azután harsány kürt zendül s bennem a szív mint valami apró rubinharang csilingeli tovább a kürt riasztó szavát, a magyar előidőkben jár a lelkem és Koppány úr piros, meleg vére csordulását érzem, hallom, lent valami, kusza fény pirosodik és csobogva csordul talán a könnyem a tóba... Könnyből van ennek a tónak a vize és verejtékből, azért olyan simogató, lágy és a szellő halk sóhajokból sűrűsödik szélé és az én megriadt, agyonhajszolt, a városban reménytelenre fáradt szívemet, lelkemet újjá, tisztává mossák, simogatják, mintha valaki, talán az Anyám, talán az imádság egyszer régen, mikor nagyon elestem.

A lélek, a tündér kiszállt a tóból és ide ült mellém, szavát hallom, leheletét érzem, forró-sult homlokom ráhajlik bársony vállára és elfelejtem kínjaim. A holdtól a földig a sugarak mintha milliomm aranyhúr feszülnek s láthatatlan ujjak érintésén sohse hallott, jóleső ének csendül ki belőlük. Az ének eget, földet betölt s sűrűn áramlik szét a tó felett, a tó partjain s a piros, lüktető szívek százezere beledobban a csendbe s mintha zengő zsolozsma szállna az alvó villák, házak rejtekéből, hála ének hallik és elszáll az orosz pusztákon lobogó tüzeknél virrasztó, sötét, nyirkos berkekben magányosan vigyázó, örködő, magyar fiúk, apák felé, hogy itt, Koppány úr földjén, az áldott tónál csendben, békén alszik százezernyi szív és álmodik százezernyi lélek szebb, jobb boldogabb kor-ról és egy magányos lélek a képzeletszülte tündérvállon nyugosztja, frissíti magát a hol-nap új harcaira, kinjaira...

Hűs szél kószál a parti fák alatt. Lengő kötényéből fény hullik a tájra, kelet felől rózsás szárnyakon a hegyek fölé felszállott a Hajnal.

Nagyot lélekezik a tó s egy fehér vitorlás mint friss pillangó száll a víz felett.

✉ Borsi Darázs József
Balatonaliga, 1942. augusztus

Forrás:
Balatoni Kurír,
1942, szeptember 10.

Balaton Yacht Club

„A Balaton Yacht Club alapításának gondolata az 1912. év nyarán Balatonvilágoson született. Néhány lelkes vitorlázó látta a yachtsport iránt megnyilvánuló széles körű érdeklődést, és felismerte ennek a sportnak a Balatonkultusz fejlesztésére kiható fontosságát, s elhatározta, hogy a yachtsport tervszerű népszerűsítése céljából olyan szervezetet létesít, amely alkalmas annak demokratikus irányban való terjesztésére.” (Kleidin Hugo: A BYC 25. éves története. Bp. 1938.)

A Balaton mentén a múlt század végén kezdődött és a század első évtizedében egyre nagyobb lendülettel folytatódott nyaraló építkezések évről-évre sokakat – köztük vitorlázni vágyó fiatalokat is – vonzottak a Balaton mellé. Közöttük többen is voltak, akik kisebb hajókkal – főként osztályon kívüli jollékkal – vitorláztak is. Akkortájt már nyilvánvaló volt, hogy a Balatonfüreden és Balatonföldváron létező Királyi Magyar Yacht Club (KMYC) az újonnan a Balatonhoz járók szervezett vitorlázását megoldani nem képes, nem is szólva arról, hogy a vitorlássport fejlődéséhez és a szükséges alapok lerakásához legalább két egyesület nemes versengése látszott kívánatosnak.

Ilyen előzmények után, főként a lelkes balatonvilágosi és aligai nyaralók kezdeményezésére 1912 december 17-én, Budapesten, a Venezia kávéház (Grashampalota) különtermében a Balaton Yacht Club megalakult. Az alakuló közgyűlést dr. Philippy Ödön királyi táblabíró vezette. Az alakuláskor az elnöki tisztet betöltetlen maradt, a klub alelnökévé pedig Simaházy-Tóth Ede balatonaligai és Engel Ernő balatonvilágosi földbirtokosokat választották. Az alakuló közgyűlést követő választmányi ülésen a klub főtitkárságát Kleidin Hugó, a kapitányi tisztet pedig dr. Jordán Károly vállalta. Ugyanezen a napon megalakult a club Aliga-Világosi Osztálya is. Ekkor határozták el Pejtsik Károly gamászai

földbirtokos javaslatára egy yacht-újság megindítását is.

A BYC-nek az alapításkor kitűzött célja a vitorlás yacht-sportnak a magyar belvizeken – elsősorban a Balatonon történő terjesztése oly módon, hogy budapesti székhellyel, központi irányító választmánnyal, jelentős autonómiával helyi osztályokat létesít. Az osztályok közös lobogó alatt, egységes szabályok szerint dolgoznak és a baráti összetartás erkölcsi és anyagi erejével fokról fokra valósítják meg mindazt a feladatot, melynek a vitorlásport fejlődése érdekében szükségesegek.

A klub a kék-sárga színt választotta. A háromszögű sárga zászlót a yacht szó első betűjével, a kék "Y"-nal három részre osztották. Ugyanilyen lett a klub jelvénye is.

Már az alakuláskor említették az ifjúságnevelés fontosságát!.....

Forrás:

Hajó, 48. szám, 1999. július.

Elhárított vasúti katasztrófa

Székesfehérvárról jelentik: Balatonaliga és Lepsény állomások között aug. 15-én kiszámíthatatlanul nagy vasúti szerencsétlenségtől mentette meg az utazó közönséget az aligai állomás vezetőjének ébersége. Ugyanis a jelzett napon a siófoki esti 7 órai rendes gyorsvonatnak oly nagy késése volt, hogy ezt nem várták be, hanem Siófokról elindították az ünnepnapra szokásos külön gyorsvonatot, mely Székesfehérvárig csak Lepsény és Szabadbattyánál áll meg.

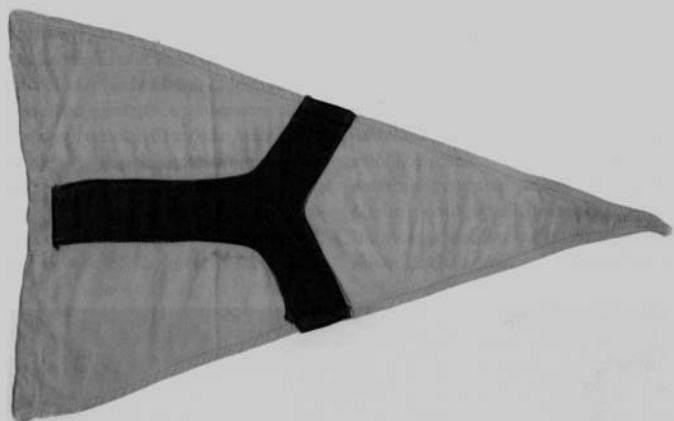
A külön gyorsvonat meg is indult s megállás nélkül a balatonaligai töltéshídon túli egyenes vágányra jutott, egyszerre csak vészjelzés kíséretében erős fékezés támadt és a gyorsvonat lassanként megállt.

Az utasok között nagy pánik támadt. A gyorsvonat csakhamar visszafelé toldott a balatonaligai állomásra, a következő percben pedig már felvillogtak a hídon túl a Lepsény felől szemközt jövő fűrdővonat gőzmozdonyának izzó piros lámpái és a fűrdővonat berobogott az állomásra.

Ha tehát idejekorán vissza nem irányítják a gyorsvonatot, kikerülhetetlen lett volna az összeütközés.

Forrás:

Balatonpart II. évfolyam 35. szám, 1907. augusztus 25.

A BYC zászlója

Telefon a Balaton körül

A Balaton környékének fellendítésére sok áldozatot hozott már a magyar társadalom, melynek jóvoltából a mi gyönyörű Balatonunk ékes keretet nyert a fürdő- és nyaralótelepekkel. A balatoni fürdőket látogató közönség régóta sürgeti már a kereskedelemügyi kormánytól a Balaton köztelefonjának kiegészítését s most ez az óhajtás teljesül, amennyiben Kossuth Ferenc kereskedelemügyi miniszter elhatározta, hogy a Balaton köztelefonjának kiépítését biztosítja. A Balatoni Szövetség már évek óta fáradozott a köztelefon érdekében, fáradozásainak azonban útját állotta a nemtörődomség s az a körülmény, hogy a kellő számú előfizetői állomások nem voltak biztosíthatók. Most azután a Balatoni Szövetség ismételt és alaposan megindokolt felterjesztésére a kereskedelemügyi miniszter elhatározta, hogy a Balaton mentén fekvő fürdőhelyeket a távbeszélő hálózatba az előfizetői állomások biztosítása nélkül is belevonhatja. A munkák végrehajtása azonban, tekintettel az évenként rendelkezésre álló hitelösszeg nagyságára, csak fokozatosan történhetik. A folyó évben Aliga, Gyenesdiás, Balatonkeresztúr és Szántód községek kapnak távbeszélő berendezést.

Forrás:

Veszprém Vármegye,
1908. január 19.

Hírek

Balatonvilágoson, a szépen fejlődő kellemes fürdőtelepen igen élénk a fürdői élet. Az ismerkedési estély február hó 11-én este folyt le kitűnő sikerrel és reggelig tartó tánccal. 12-én fővárosi elsőrangú színésztársaság rendezett cabaret-estélyt művészi programmal és nagy tetszés mellett.

Forrás:

Veszprém Vármegye, 1908. július 19.

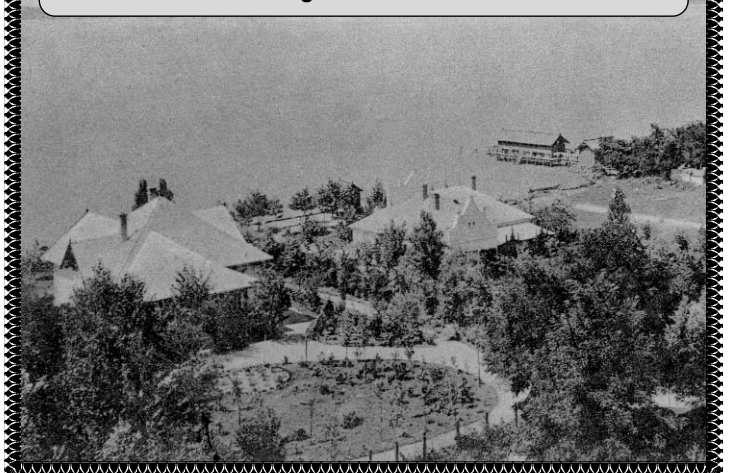
Elfogták a világosi villafosztogatókat

Kovács Béla, Tormássy Géza, Hutschneider Henrik és Várady Béla budapesti lakosok az utóbbi gépkocsiját jöttek kipróbálni javítás után a balatoni műútra. Balatonvilágosnál a kocsiból kifogyott a benzin és hogy Budapestre visszamehessenek, Várady betört dr Csaplár Lajos villájába és azt kifosztotta. Ennek a sikerén felbuzdulva Hutschneiderre bízva a gépkocsi őrizetét, hárman együttesen betörtek Tusnady Ernő és dr Lányi János budapesti lakosok világosi villáiba. Mikor már majdnem mindent kihordtak, valaki megzavarta őket munkájukban úgy, hogy egy evőkészletet otthagya elmenekültek. Valószínűleg Budapesten ezt megbánták és egy hét múlva újra visszajöttek, de ekkor már az előbbi betörést felfedezték és a parkőr felismerte az autót és ennek rendszámát feljegyezte. Ezen az alapon mind a négyet sikerült a budapesti rendőrségnek elfogni és a veszprémi ügyészségnek átadni, ahol megállapították, hogy notórius villafosztogatók és közülük kettőt a szigetmonostori csendőrörs is köröztetett.

Forrás:

Veszprémi Hírlap, 1937. október 10.

Balatonvilágos az 1910-es években

Balatonvilágos kúrszalont épít

A Balatonvilágosi Üdülöhelyi Bizottság a közelmúltban ülést tartott Budapesten, dr. Buda István járási főszolgabíró elnökletével. Az ülésen kitértek az előző évi zárszámadást, az 1939. évi költségvetést és megállapították az üdülöhelyi díjak nagyságát.

A gyűlés legérdekesebb pontja az 1938. évi pótköltségvetés tárgyalása volt. Az 1938. évi bevétel 1556 pengővel több volt, mint amennyi a költségvetésben előirányoztatott.

Már ez a tény is mutatja, hogy Világos egyre jobban fejlődik, minden évben több és több vendég keresi fel ezt az ideális kis üdülöhelyet.

A több bevétel felől úgy határozott az üdülöhelyi bizottság, hogy azt kúrszalonná építésére fordítja. Balatonvilágoson áll már egy kaszinó épület, melyet 32 tag áldozatkészsége hozott létre. Ez az épület azonban lassankint kicsiny lett és mert alapszabály szerint csak a tagok céljaira volt használható, nem szolgálta teljes egészében a mind jobban fejlődő üdülöhely érdekeit. A fürdőegyesület, hogy a régóta érezhető kúrszalonnai hiányát megoldja, a kaszinótagok beleegyezésével úgy határozott, hogy a meglévő épületet kibővíti és átalakítja. Épül egy zeneterem, olvasóterem, fedett étkező, konyhahelyiség, modern w.c.-ék. Az átalakítási költség 5500 pengőt tesz ki, melyre dr. Tövissy Ernő, a fürdőegyesület fardhatatlan elnöke már 3000 pengőnek előteremtését kilátásba helyezte, 1000 pengőt ad a kultúrház egyesület és 1500 pengőt az üdülöhelyi bizottság az 1938. évi többletbevételből. A balatoni középnyagyságú üdülöhelyek közül az első lesz Balatonvilágos, ahol a mai igényeknek megfelelő kúrszalonná megépül függetlenül a már működő kaszinótól.

Forrás:

Balatoni Kurír,
1939. március 23.

A lelkem fele a lelked fele...

Csók István festőművész családjával együtt, több mint húsz nyarat töltött Balatonaligán. Én nyaranta sűrűn megfordultam a művész által bérelt Kolozsvári villában. Engem ugyanis igen jó barátság kötött a festő leányához Csók Züzühöz.

Miután a mester felesége meghalt, egyetlen öröme, vigasztalója lett a leánya az apjának, ő gondozta, ő biztosította a nyugodt háttérrel számára.

Sokat voltunk együtt. Züzüke gyakran mondogatta nekem. Az én apám a te apád is, a te anyád az én anyám is. Lelkem fele a lelked fele...

A mester tucatnyi képet festett Aligán. Itt készült a Fürdőző nő; az Aligai táj; a Vihar; a Szivárvány a Balaton felett; a Keresztapa reggelije; Züzü és a kakas stb. A keresztapa modellje Vida Károly számtartó volt, Csók Züzü keresztapja.

Nem kis büszkeséggel tölt el, hogy a Sárka a tükör előtt című portrét a művész rólam festette meg.

A kép elkészülte után, Pista bácsi azt kérdezte tőlem:
- Mit akarsz a portrét vagy a pénzt?

Gondolkodtunk Züzüvel, azután úgy döntöttünk, inkább pénzt, s azt majd elutazgatjuk. Később se bántuk meg, hogy azt választottuk, mivel a háború alatt ugyanis minden értékünket elvitték, a festmény is odaveszett volna. A portrét egy svájci gyáros vette meg; mi viszont elutaztuk az árát, bejártuk az akkor szabaddá tett Felvidéket, Kárpátalját. A Verecke-hágót is felkerestük, ahol az ezeréves határ húzódott egykor.

Kovenczné Zsinka Sára
Balatonvilágos, Aligai út 37.

Forrás:

Balatoni Kurír,
1939. március 23.

Sárka — Csók Züzüvel